

Együttműködő versengés

A turizmus, mint közös fejlesztési lehetőség a Pannon Városok Szövetségében

A települések alapvetően két utat választhatnak, ha a vetélytársaikról van szó: vagy versengenek velük és rivalizálnak egymással; győzzön az erősebb alapon – ebben az esetben valaki vagy valakik szükségszerűen a vesztes oldalra kerülnek. A másik lehetőség az együttműködés: ezáltal a gyengeségeiket csökkenthetik, az erősségeiket pedig még jobban kiaknázhathatják; segíthetik egymást. Egyre több város ismeri fel ezen utóbbi út előnyeit, és lép rá ösvényére; így a Pannon Városok Szövetségének a tagjai is. Németh (2017) szerint az egyes településeknek, térségeknek a rendszer-szintű folyamatokat befolyásoló változások, irányok ismeretében össze kell hangolniuk fejlesztéseiket, egyedileg sokkal korlátozottabbak a lehetőségeik.

A Pannon Városok Szövetsége (továbbiakban: PVSZ) 2014 decemberében alakult meg a Pannon Egyetem kezdeményezésére. Tagjai közé azok a városok tartoznak, melyek otthont adnak az egyetemnek, illetve amelyek az érdekeltségi körébe tartoznak: így *Veszprém, Keszthely, Nagykanizsa, Zalaegerszeg, Pápa, Kőszeg és Tata*. A szövetséghez 2017-ben Szombathely városa is csatlakozott. A tanulmány azt mutatja be, hogy miként tudnak ezek a városok a szövetség keretein belül egymással intenzívebben együttműködni, és ezáltal hogyan jöhet létre egy egységes szubregió. A kutatás során öt városban készülték strukturált interjúk 2016. november 2. és december 16. között, melynek alanyai a településekben meghatározó szerepet játszó egyének voltak, így: a polgármesterek, kulturális intézmények vezetői, gazdasági kamarák vezetői, a település fejlesztéséért felelős személyek; összesen 31 interjú készült.

A Pannon Városok Szövetsége tagjai körében végzett kutatás alapján bebizonyosodott, hogy számos érintkezési felület van, amely a tagok közötti kooperációt elősegítheti. Az együttműködés kitűnő kiindulási alapjául szolgálhat a turizmus, ami egy közös pontként jelenik meg a települések életében. Erről tanúskodnak mind maguk a települések által felvázolt fejlesztési irányok, a megvalósított és tervezett projektek is. A cikk keretében felvázolásra kerülnek a turizmus területén a lehetséges együttműködési felületek, valamint javaslatok tételére is sor kerül ezzel kapcsolatban.

A turizmus megjelenése a településfejlesztési elképzelésekben

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia és Koncepció jó kiindulási pontot jelentett a turisztikai célkitűzések elemzése számára, mivel valamennyi vizsgált település esetében rendelkezésre állnak ezen dokumentumok. A településfejlesztési koncepció hosszú távra rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési szándékait, ennek keretében a területi adottságok és összefüggések figyelembevételével meghatározza a település jövőképét, javaslatot tesz a helyi környezet, társadalom, gazdaság és az infrastruktúra átfogó fejlesztésére (314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet). Az integrált településfejlesztési stratégia meghatározza a településfejlesztési koncepcióban lefektetett célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló beavatkozásokat, programokat, továbbá a megvalósítás eszközeit és nyomon követését (314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet).

Az általunk vizsgált hét település (Veszprém, Keszthely, Nagykanizsa, Zalaegerszeg, Pápa, Kőszeg és Tata) Integrált Településfejlesztési Stratégiáit és Koncepcióit áttekintve megállapítható, hogy valamennyi említést tesz a turizmus fontosságáról. Az alábbi ábrán összegeztük azon területeket, amelyeket a Stratégiák és Koncepciók nevesítettek

Ahogy látható, a turisztikai fejlesztések szer-teágazó skáláján vannak olyan területek, amelyeket valamennyi vizsgált város tervez a jövőben. A

1. ábra: A PVSZ tagjai által tervezett turisztikai termékek

bevásárló turizmus							
falusi-, gasztro- és borturizmus							
turisztikai szektor munkaerőhiányának enyhítése							
TDM megerősítése, turisztikai információs rendszer fejlesztése							
eseményturizmus							
szálláshelykínálat minőségi és mennyiségi javítása							
tudományos- és konferenciaturizmus							
kulturális turizmus							
marketing, városmarketing							
természeti értékek, ökoturizmus							
fürdőkultúra, egészségsturizmus							
sportturizmus (lovas, vitorlás, kerékpáros, edzőtáborok)							

Forrás: saját kutatás

sportturizmus különböző területeit, mint a lovas, aktív- és kerékpáros turisztikai fejlesztéseket valamennyi vizsgált város nevesítette a stratégiájában (pl. kerékpárút építés, lovas parkok létrehozása). A második helyen az egészségsturisztikai, wellness- és gyógyturisztikai fejlesztések állnak (pl. szolgáltatások fejlesztése, komplexumok létrehozása). Ezen kívül a természeti értékek és ökoturizmus, a kulturális turizmus, s a marketing területei is négy-négy város prioritásai között szerepelnek.

Az elmúlt években a nyugat-dunántúli városok a kapcsolódó Európai Uniók koncepciók elvárásainak megfelelően szépítették városukat. A városrehabilitációs programok egyes ütemeinek befejeztével egy újabb, szebb és élhetőbb várost kínálnak az ott élőknek és a turistáknak egyaránt (Darvas et al., 2011; Fehérvölgyi-Péter, 2010). A területi logika és az együttműködések alapuló turisztikai fejlesztések vizsgálata szintén érdekes eredményekre hívja fel a figyelmet. Keszthely városa fejlesztései során például egyértelműen Hévízzel közös turisztikai térségben és összefogásban gondolkodik, míg Nagykanizsa határon átnyúló turisztikai desztináció fejlesztését tűzi ki célul. Veszprém esetében pedig a Bakony-Balaton térség kerül említésre, s megjelenik a helyi és térségi turisztikai szolgáltatókkal való koope-

ráció, termékfejlesztés, közös csomagajánlatok, tematikus utak kiajánlása is.

A strukturált interjúk során többek között azon kérdésre is kerestük a választ, hogy az elmúlt évek fejlesztései közül melyeket tartják a legfontosabbnak és a legsikeresebbnek a válaszadók. Kiderült, hogy a turizmus kiemelt fejlesztési terület volt, hiszen az elmúlt három évben megvalósított projektek közül minden interjúalany a turisztikai vonatkozásúakat emelte ki.

– A négy keszthelyi interjúalany közül hárman az utóbbi évek legfontosabb fejlesztéseinek a Fő tér megújítását, valamint a Balaton part fejlesztését emelte ki. A negyedik megkérdezett általános megfogalmazása szerint a turistaforgalmat erősítő infrastrukturális beruházások bírnak kiemelt jelentőséggel. A fentiek alapján elmondhatjuk, hogy Keszthely esetében az utóbbi három év legfontosabb projektjei elsősorban a turizmus fellendítéséhez kapcsolódtak, s célcsoportként is a látogatók kerültek definiálásra.

– A négy kőszegi interjúalany kivétel nélkül a belváros rekonstrukciót említette az utóbbi három év fontos fejlesztéseként. Ez magába foglalta a vár felújítását is, aminek kapcsán az egyik interjúalany megjegyezte, hogy e fejlesztés azért is fontos, mert a város „mindhárom funkciójában (közmuvelődés, turizmus, színház)

előre tud lépni... A turizmusnak egyre nagyobb térre van szüksége, ráadásul ezt el kell választanunk a közművelődést szolgáló terektől.” Az interjúalany szerint a város turisztikai fejlesztései a látogatószám növekedésében is megmutatkoznak, továbbá a községi identitást is növelni tudja. Ezen kívül egy fő megemlítette továbbá a határon átnyúló, elsősorban aktív turisztikai fejlesztéseket is.

- Nagykanizsán öt fővel készítettünk interjút, akik nem kifejezetten a turizmust, sokkal inkább a város élhetőségét emelték ki, mint legfontosabb eredményt. Nevesítésre a belváros rekonstrukciós projekt került, s az egyik interjúalany elmondta, „a belváros rehabilitáció eredményeit egyértelműen használják az érintettek ... s azt gondolom, hogy jó alapot képezhet a turisztikai, gazdasági környezet és az emberek közérzetének a javítására.” Az interjúalanyok egybehangzó véleménye szerint a részben turizmust, de leginkább a helyi lakosság igényeit kiszolgáló projekt eredményes és hasznos volt.
- A Pápán készített négy interjú alapján elmondhatjuk, hogy az Esterházy Kastély rekonstrukciója igazi turisztikai beruházás volt, valamilyeni interjúalany ki is emelte ennek fontosságát. Ezen kívül négyen a Fő tér rehabilitációját is

megemlítették. Egy-egy megkérdezett továbbá a műemlékek és a Várkertfürdő felújítását is jeles eredménynek ítélte, aminek szintén van turisztikai vetülete.

- Tata esetében három interjú készült. A városban szintén a belváros és a Kossuth Lajos tér megújítását említették ketten az interjúalanyok közül. A harmadik megkérdezett pedig úgy gondolja, hogy valamennyi, utóbbi években megvalósított fejlesztés ide sorolható. Látható, hogy a fejlesztések elsődleges célcsoportja Tata esetében is a városlakók.
- A veszprémi öt interjúalany közül négyen a városrehabilitációs projektet emelték ki. Az egyik interjúalany szerint „a terek alkalmassak lettek arra, hogy nagyobb rendezvényeket tudjunk szervezni” ezáltal pedig a városi élet is nyugsgöbb lehet. Ezen túl egy interjúalany megfogalmazása szerint „voltak lehetőségek, amelyeket igyekeztek kihasználni.” A fentieket összefoglalva megállapítható, hogy Veszprém esetében is a városlakókra helyezték a hangsúlyt az utóbbi évek fejlesztéseit tekintve.
- A Zalaegerszegen készített négy interjú arra mutatott rá, hogy a számos lakosságot érintő projekt közül itt is a belváros rekonstrukció számít kiemelt, turisztikai hatású projektnek – ezt három interjúalany emelte ki. Egy meg-

1. táblázat: A vizsgált települések turisztikai fejlesztéseinek összefoglalása

Település	Megvalósult, kiemelten fontosnak ítélt turisztikai fejlesztések
Keszthely	Fő tér megújítása Balaton part fejlesztése turistaforgalmat erősítő infrastrukturális beruházások
Kőszeg	történelmi belváros megújítása és a Jurisics vár felújítása aktív turisztikai fejlesztések a határ mentén (pihenőhelyek, padok, gyalogutak kialakítása)
Nagykanizsa	belváros rekonstrukció
Pápa	belváros rekonstrukció Esterházy Kastély rekonstrukció műemlékek felújítása Várkertfürdő felújítása
Tata	belváros és a Kossuth Lajos tér megújítása
Veszprém	városrehabilitáció
Zalaegerszeg	városrehabilitáció további közösségi, kulturális terek

Forrás: saját szerkesztés

kérdezett megemlítette továbbá a fenti projekten túl létrehozott közösségi, kulturális tereket, amelyeknek szintén lehet turisztikai relevanciája.

A települések érintettjeivel, döntéshozóival készített interjúk során célunk volt azon törekvéseket is megismerni, amelyek a Pannon Városok Szövetségének jövőjét formálják, s a turizmus iparágát erősíthetik. Valamennyi megkérdezett arról tájékoztatott, hogy a jövőbeni fejlesztések jelentős része valamely európai uniós vagy hazai forrásból kerülnek finanszírozásra. A kereteket illetően a Területi- és Településfejlesztési Operatív Program, valamint számos esetben a Modern Városok Program kerültek említésre. A települések képviselőitől kapott információk alapján azt tapasztaltuk, hogy a jövőbeni projektek tekintetében leginkább a következő három évben a turizmus és a kultúra tekinthető közös pontnak. A hét vizsgált PVSZ város közül valamennyi tervez ilyen irányú projektet a közeljövőben. Megfontolandó lehet tehát e projektek összehangolása annak érdekében, hogy a települések ne egymás versenytársai, hanem komplementerei lehessenek e két fontos ágazatban.

Következtetések, javaslatok

A gazdag, izgalmas, innovatív kulturális programok kitűnő turistacsalogató eszközök. Az egyik interjúalany javaslata szerint egyfajta „Helyi Kulturális Vásárt” kellene megszervezni, amelynek keretében egy kulturális barter valósulhatna meg. A városok város napi programjaira, egyéb ünnepeire is meg lehetne hívni a PVSZ települések művészeti-kulturális csoportjait, ezáltal egyrészt az egyes városok kulturális értékeit is be lehetne mutatni, teret kapnának; valamint a művészeti - kulturális csoportok közötti kapcsolatokat is ki lehetne építeni.

Nagy jelentőséggel bírna, ha a PVSZ települések a programjaik megszervezésekor, már az éves programnaptár összeállításakor tekintettel lennének egymásra, és harmonizálnák a turistákat vonzó események időpontjait. Ahogy az egyik interjúalany leszögezte: ha sikerülne „összefésülni a programnaptárakat”, akkor a PVSZ települések lakói akár minden hétvégén látogatást tehetnének egymásnál, ezáltal szorosabbra fűzve az emberi kapcsolatokat is. Az együttműködés egy „tárgyi-asult” vagy elektronikus, online formában történő

megnyilvánulása lehet egy közös programnaptár elkészítése is; amelyen feltüntetnék valamennyi PVSZ település programjait.

A PVSZ települések között több város büszkélkedhet jelentős történelmi és egyben turisztikai értékkel bíró kastéllyal is; egy interjúalany elmondása szerint azonban mindeközéig a kastélyok között nem jött létre egy valódi partnerségen alapuló kapcsolat. Ezen is célszerű lenne változtatni, hiszen számos tekintetben tudnák egymást erősíteni, támogatni; rivalizálás helyett kooperatív attitűddel viseltetni a turizmus területén is egymás irányába. A szakemberek között kellene elsősorban ezt a párbeszédet elindítani. Az együttműködés számos módon és formában testet ölthet: már az is kitűnő reklámlehetőség, ha egymást, egymás programjait ajánlják az érdeklődő látogató turistáknak. Az is felmerült, hogy egy tematikus, ún. kastélytúrát is ki lehetne építeni, ezáltal a speciális érdeklődéssel bíró utazókat be lehetne csábítani a másik kastélyba is. Szükség lenne a kastélyok közös turisztikai promóciójára is. Erre országok között már találunk sikeres példát, a V4 országok; azaz Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia 2003 óta a turisztikai promócióban az „Európai Négyes” elnevezést használják (Keller, 2017:53).

Jó gyakorlatul szolgálhat egy speciális, a balti-tengeri kastélyok közötti kooperáció, a Balti-tenger Körüli Kastélyok és Múzeumok Szövetsége, amely ugyan sokkal nagyobb földrajzi térséget fed le, mint a jelenleg javasolt, azonban figyelmet érdemel az együttműködés komplexitása miatt. Egy olyan hálózatot kívántak létrehozni, ami hozzájárul a tapasztalatcseréhez, a jó gyakorlatok átadásához a kollégák között. „A szövetség hat pilléren nyugszik: a kutatás, oktatás, rekonstrukció – restaurálás, menedzsment, a marketing és nem utolsósorban a turizmus oszlopain.” (<http://www.visitcastles.eu/about-us/>) Az együttműködés keretében számos eredmény valósult meg, így többek között szakembereknek szóló workshopokat valósítottak meg, nyári tábort szerveztek, könyvet adtak ki, utazási vásárokon vettek részt, vagy éppen tábort szerveztek (<http://www.visitcastles.eu/examples-of-cooperation/>).

További érdeklődésre tarthat számot egy nemzetközi szinten megvalósuló kooperáció is: a japán Himeji és a német Neuschwansteinben ta-

lálható kastélyok közötti együttműködés. Ennek keretében a felek elsősorban arra koncentrálnak és osztják meg tapasztalataikat, hogy miként tudják a fenntartható turizmus elveinek megvalósulását biztosítani (<https://www.invest-in-bavaria.com/en/blog/post/cooperation-agreement-between-himeji-castle-in-japan-and-neuschwanstein.html>).

Létre lehetne hozni egy honlapot is a tematikus túra népszerűsítésére: A honlap tekintetében például szolgálhatnak az Európa Tanács Kulturális Útvonalak elnevezésű programjainak keretében kialakított tematikus utak webes felületei is.

A víz léte összeköti Keszthely és Tata városát is ebből a körből”, hiszen mindkét PVSZ város turizmusának az alapját képezi: nekik mindenképpen érdemes együttműködni” – hangsúlyozta az egyik interjúalany. Javaslatként megszületett egy vízi fesztivál ötlete, amit meg lehetne valósítani az együttműködés keretében. Ugyanilyen kapcsolat lehet a vár megléte Kőszeg és Tata között. De volt olyan vélemény is, miszerint a Kőszeg – Keszthely – Tata tengelyen is ki lehetne alakítani együttműködést a kastély – vár logika alapján. Ez persze csak egy egységes marketingkoncepció léte estén elképzelhető, ahogy egy interjúalany megfogalmazta: „egységes megjelenéssel és közös programokkal”. A legtöbben a közös programok létét hangsúlyozzák, s a régió kultúrájára épülő közös márkáépítése is ugyanilyen fontos (Malota-Gyulavári, 2013).

A közös marketingstratégia is kiemelkedő szereppel bírna – különös tekintettel arra, hogy a legtöbb PVSZ város esetében erősíteni lehetne a város marketing tevékenységet és a város turisztikai szempontból történő népszerűsítését.

Az interjúalanyok szerint a PVSZ települések között tehát elképzelhető a turizmus területén az együttműködés; ami megvalósulhatna a városok program kalendáriumainak összehangolásában, a történelmi- és kastélyvárosok közötti kooperációban, közös marketingstratégia kialakításában, de akár közös programok szervezésében is. Ezen gyakorlatok némelyike pedig nem csak a PVSZ tagjainak körében, de más települések együttműködésébe is átültethető.

ERNSZT ILDIKÓ
TÓTH-KASZÁS NIKOLETTA

Támogatás

A szerzők a cikket az iASK (Felsőbbfokú Tanulmányok Intézete, Kőszeg) ösztöndíjas kutatóiként, az Intézet által, a New Central Europe III. Research Grant Programme keretében finanszírozott kutatás keretében készítették.

Felhasznált irodalom

Cooperation Agreement between Himeji Castle in Japan and Neuschwanstein, In: <https://www.invest-in-bavaria.com/en/blog/post/cooperation-agreement-between-himeji-castle-in-japan-and-neuschwanstein.html>, letöltve: 2017. május 31.

Darvas D., Péter E., Németh K. (2011): Nagykanizsa értünk szépül? A nagykanizsai városrehabilitációs program lakossági felmérése, Változó környezet – Innovatív stratégiák című Konferencia, Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar, Sopron, 2011. november 2., ISBN: 978-963-9883-84-0 ,

Fehérvölgyi B. - Péter E. (2010): Can we be successful together? - The transborder cooperation in tourism and its effects on the successfulness of a Hungaro-Austro-Slovenian region, International Conference on tourism, and sports management, ISBN 978-963-473 3782, Debrecen 2010. május 27-28

Keller, K. (2017): A turizmusmarketing környezete. In: Lőrincz K.-Sulyok J. (szerk.): Turizmusmarketing. Budapest, Akadémiai Kiadó Zrt.

314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről. Letöltés ideje: 2016. december 9.

Németh K. (2017): Vidéki térségek innovációs kihívásai – Megújuló energia alternatívák, Pannon Egyetemi Kiadó, Veszprém, ISBN: 978-963-396-096-7, 85. p.

The Association of Castles and Museums Around the Baltic Sea, About Us: <http://www.visitcastles.eu/about-us/>, letöltve: 2017. május 31.

The Association of Castles and Museums Around the Baltic Sea, Bilateral Cooperation, In: <http://www.visitcastles.eu/examples-of-cooperation/>, letöltve: 2017. május 31.